

Harman, D. A. "Practical approach to new technology in local government". *Cities*, vol. 2, no. 3 (1985): 218-222.

Hauff, V. *Priority: Strengthening of the innovation system of developing countries*. Vereinte Nationen (Germany, FR), 1978.

Ivanova, N. I. *Natsionalnyye innovatsionnye sistemy* [National innovation systems]. Moscow: Nauka, 2002.

Katz, E., Levin, M. M., and Hamilton, H. "Tradition of Research on the Diffusion of Innovation". *American Sociological Review*, vol. 28, no. 2 (1963): 237-252.

Matsushima, K. "East Asia Innovation System: Collaboration and Fusion". EAIC, 2008. <http://www.ipr-ctr.t.u.-tokyo.ac.jp/pdf/eaic2008matsushima.pdf>

Metcalfe, J. S. "The Economic Foundations of Technology Policy: Equilibrium and Evolutionary Perspectives". In *Handbook of the Economics of Innovation and Technical Change*, 409-512. London: Backwell, 1995.

National Innovation Systems: A Comparative Analysis. New York: Oxford University Press, 1993.

Patel, P., and Pavitt, K. "The nature and economic importance of national innovation systems". *STI Review*, no. 14 (1994): 9-32.

Petrukhina, N. V. "Vliyaniye prostranstvennogo faktora na formirovaniye natsionalnoy innovatsionnoy sistemy" [The influence of the spatial factor on the formation of the national innovation system]. *Vestnik Bryanskogo gosudarstvennogo tekhnicheskogo universiteta*, no. 3 (2017): 156-163.

Rive, J. P. *Multinational Corporation in the LDC: is there room for a broker*, 1972.

Rogers, E. M. *Diffusion of Innovations*. New York: Free Press, 1983.

Rothwell, R. "Creating a Regional Innovation-Oriented Infrastructure: The Role of Public Procurement". *Annals of Public and Cooperative Economics*, no. 2 (1984): 159-172.

Rothwell, R. "Technology-Based Small Firms and Regional Innovation Potential: The Role of Public Procurement". *Journal of Public Policy*, no. 4 (1984): 307-332.

Rothwell, R. "The role of technology in industrial change: implications for regional policy". *Regional Studies*, vol. 16, no. 5 (1982): 361-369.

Schumpeter, J. A. *The Theory of Economic Development*. Transaction Publishers, 1983.

Shumpeter, Y. A. *Teoriya ekonomicheskogo razvitiya* [Theory of economic development]. Moscow: Progress, 1982.

Skibitskiy, E. G., Cherednikova, L. Ye., and Cherepanova, M. V. *Realizatsiya innovatsionnoy strategii vuza* [Implementation of the university's innovation strategy]. Novosibirsk: SAFBD, 2008.

Vasin, V. A., and Mindeli, L. E. *Natsionalnaya innovatsionnaya sistema: predposylki i mekhanizmy funktsionirovaniya* [National innovation system: prerequisites and mechanisms of functioning]. Moscow: TsISN, 2002.

Vorobev, V. P., and Tikhomirov, N. N. "Problemy formirovaniya natsionalnoy innovatsionnoy sistemy" [Problems of forming a national innovation system]. In *Ekonomika i upravleniye: sbornik nauchnykh trudov*, part 2. 2004.

УДК 658.012
JEL: O3; O32; L53; Q55

ФУНДАМЕНТАЛЬНА НАУКОВА ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

©2019 КОЛЕЩУК О. Я.

УДК 658.012
JEL: O3; O32; L53; Q55

Колещук О. Я. Фундаментальна наукова основа формування інноваційності підприємств

Метою статті є систематизація основних поглядів щодо процесу формування фундаментальної наукової основи розвитку інноваційності підприємств. Розглянуто погляди науковців, що формували теорії інноваційного напрямку, та сутність їх теорій, а саме: К. Фрімена (Інститут дослідження наукової політики Сассекського університету, Великобританія); Б.-А. Лундвалла (університет м Уппсала, Швеція) та Р. Нельсона (Колумбійський університет, США). Розглянуто основні напрями праць науковців, які було покладено в основу досліджень, а саме: Й. Шумпетера (1883–1950 рр.) – теорія економічної динаміки; Ф. Хайека (1889–1992 рр.) – концепція розсіяного знання; Д. Норта (1920–2015 рр.) – інституційна теорія; Р. Солоу (1924 р. – по теперішній час) – роль НТП в економічному зростанні; П. Ромера (1955 р. – по теперішній час) і Р. Лукаса (1937 р. – по теперішній час) – нова теорія зростання. Визначено, що кожен із засновників інноваційного напрямку пропонував своє бачення розвитку, акцентуючи увагу на окремих елементах і взаємозв'язках. Усі вони дотримувалися загальних методологічних принципів інноваційності підприємств, а саме: знання відіграють особливу роль в економічному розвитку; конкуренція є головним фактором економічної динаміки, в основі якої лежать інновації; інституційний контекст інноваційної діяльності прямо впливає на її зміст і структуру.

Ключові слова: інноваційність, наукові школи, інституціональна система, науково-технічний прогрес, знання, технології.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2019-7-59-65>

Рис.: 4. **Бібл.:** 13.

Колещук Орест Ярославович – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки підприємства та інвестицій, Національний університет «Львівська політехніка» (вул. Степана Бандери, 12, Львів, 79013, Україна)

E-mail: orest.y.koleshchuk@lpnu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8995-5206>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/S-4026-2017>

УДК 658.012
JEL: O3; O32; L53; Q55

Колещук О. Я. Фундаментальная основа формирования инновационности предприятий

Целью статьи является систематизация основных взглядов относительно процесса формирования фундаментальной научной основы инновационности предприятий. Рассмотрены взгляды ученых, которые формировали теории инновационного направления, и сущность этих

UDC 658.012
JEL: O3; O32; L53; Q55

Koleshchuk O. Ya. The Fundamental Basis for the Formation of Innovation of Enterprises

The article is aimed at systematizing the basic views on the process of forming a fundamental scientific basis for innovation of enterprises. The views of the scientists who shaped the theories of innovation and the essence of these theories are considered, namely: C. Freeman (Science Policy Research Unit

теорій, а іменно: К. Фрімена (Інститут дослідження наукової політики Сассекського університету, Великобританія); Б.-А. Лундвалла (університет г. Уппсала, Швеція) і Р. Нельсона (Колумбійський університет, США). Изучены основные направления работ ученых, которые были положены в основу исследований, а іменно: Й. Шумпетера (1883–1950 гг.) – теорія економічної динаміки; Ф. Хайека (1899–1992 гг.) – концепція розсіяного знання; Д. Норта (1920–2015 гг.) – інституціональна теорія; Р. Солоу (1924 г. – по настоящее время) – роль НТП в економічному рості; П. Ромера (1955 г. – по настоящее время) і Р. Лукаса (1937 г. – по настоящее время) – нова теорія росту. Определено, что каждый из основателей инновационного направления предлагал свое видение развития, акцентируя внимание на отдельных элементах и взаимосвязях. Все они придерживались общих методологических принципов инновационности предприятий, а іменно: знание играет особую роль в економічному розвитку; конкуренція является главным фактором економічної динаміки, в основе которой лежат инновации; институциональный контекст инновационной деятельности напрямую влияет на её содержание и структуру.

Ключевые слова: інноваційність, научные школы, институциональная система, научно-технический прогресс, знания, технологии.

Рис.: 4. **Библ.:** 13.

Колешчук Орест Ярославович – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки підприємств і інвестицій, Національний університет «Львівська політехніка» (ул. Степана Бандери, 12, Львов, 79013, Україна) **E-mail:** orest.y.koleshchuk@lpnu.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8995-5206>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/S-4026-2017>

at University of Sussex, UK); B.-A. Lundvall (University of Uppsala, Sweden) and R. Nelson (Columbia University, USA). The author studied the main directions of work of scientists, which composed the basis of research, namely: J. Schumpeter (1883–1950) – the theory of economic dynamics; F. Hayek (1899–1992) – the concept of distracted knowledge; D. Nort (1920–2015) – institutional theory; R. Solow (1924 – to the present) – the role of the STP in economic growth; P. Romer (1955 – to the present) and R. Lucas (1937 – to the present) – a new theory of growth. It is defined that each of the founders of an innovative direction offers his vision of development, focusing on individual elements and relationships. All of them adhere to the general methodological principles of enterprise innovation, i. e.: knowledge plays a special role in economic development; competition is a major driver of economic dynamics based on innovation; the institutional context of innovation directly affects its content and structure.

Keywords: innovation, scientific schools, institutional system, scientific-technological progress, knowledge, technology.

Fig.: 4. **Bibl.:** 13.

Koleshchuk Orest Ya. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Economics and Business Investment, National University «Lviv Polytechnic» (12 Stepana Bandery Str., Lviv, 79013, Ukraine)

E-mail: orest.y.koleshchuk@lpnu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8995-5206>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/S-4026-2017>

Важливими тенденціями розвитку світової економіки є глобалізація, посилення конкуренції, зміна її принципів, а також зростання ролі інноваційності в технічному прогресі. Інноваційність в сучасності є основним напрямком не тільки соціально-економічного прогресу, а й конкурентної переваги бізнесу. Інноваційність у діяльності підприємств набуває все більшого поширення, але при цьому мало вивчена і структурована з наукової та практичної точок зору.

Теоретичним основам формування інноваційного розвитку займалися такі всесвітньовідомі науковці, як: К. Фрімен [8; 12], Б.-А. Лундвалл [8; 13], Р. Нельсон [8; 13]. В основу їх досліджень були покладені результати, раніше отримані Й. Шумпетером [7; 8; 13], Ф. Хайеком [7; 13], Р. Солоу [8; 13], П. Ромером і Р. Лукасом [8; 13] та іншими.

Серед вітчизняних науковців, які займалися питаннями інноваційного розвитку підприємств, можна зазначити М. Данько [2], В. Дикань [2], А. Міщенко [4], В. Прохорову [5; 6], В. Проценко [5], О. Тридіда [9], В. Чобіток [5] та інших.

Науковцями було сформовано базові теоретичні положення сутності, структури, механізму реалізації інноваційного розвитку, але постійна зміна технологічного прогресу вимагає оновлення розвитку цього напрямку.

Мета статті – систематизація основних поглядів щодо процесу формування фундаментальної наукової основи розвитку інноваційності підприємств.

Протягом всього існування людства виникала потреба для постійного розвитку, особливо це спостерігається протягом останніх ста років, коли науково-технічний прогрес розвивається дуже стрімко.

Для того, щоб займати лідируючі позиції, керівництво підприємств-лідерів завжди шукало шляхи для виходу на нові ринки, для завоювання попиту, для підвищення рівня своєї конкурентоспроможності, і все це досягалося завдяки використанню людського ресурсу, а саме – його креативного мислення, що надавало можливість продукувати ефективні рішення та виробляти продукцію або послуги інноваційного характеру.

Основними науковцями, що формували теорії інноваційного напрямку, є К. Фрімен (Інститут дослідження наукової політики Сассекського університету, Великобританія); Б.-А. Лундвалл (університет м. Уппсала, Швеція) та Р. Нельсон (Колумбійський університет, США).

Наукові школи формування інноваційного напрямку полягали в таких напрямках, що наведено на *рис. 1*.

Але результати дослідження свідчать про те, що К. Фрімен, Б.-А. Лундвалл і Р. Нельсон мали різні позиції у визначенні головних напрямів національної інноваційної системи, а саме: нові технології, нові знання, організаційні інститути.

При цьому в основу досліджень були покладені результати, раніше отримані науковцями теоретиками:

- ✦ Йозефом Алоїзе Шумпетером (1883–1950 рр.) – теорія економічної динаміки;
- ✦ Фридрихом Августом фон Хайеком (1899–1992 рр.) – концепція розсіяного знання;
- ✦ Дугласом Нортом (1920–2015 рр.) – інституційна теорія;
- ✦ Робертом Солоу (1924 р. – по теперішній час) – роль НТП в економічному зростанні;

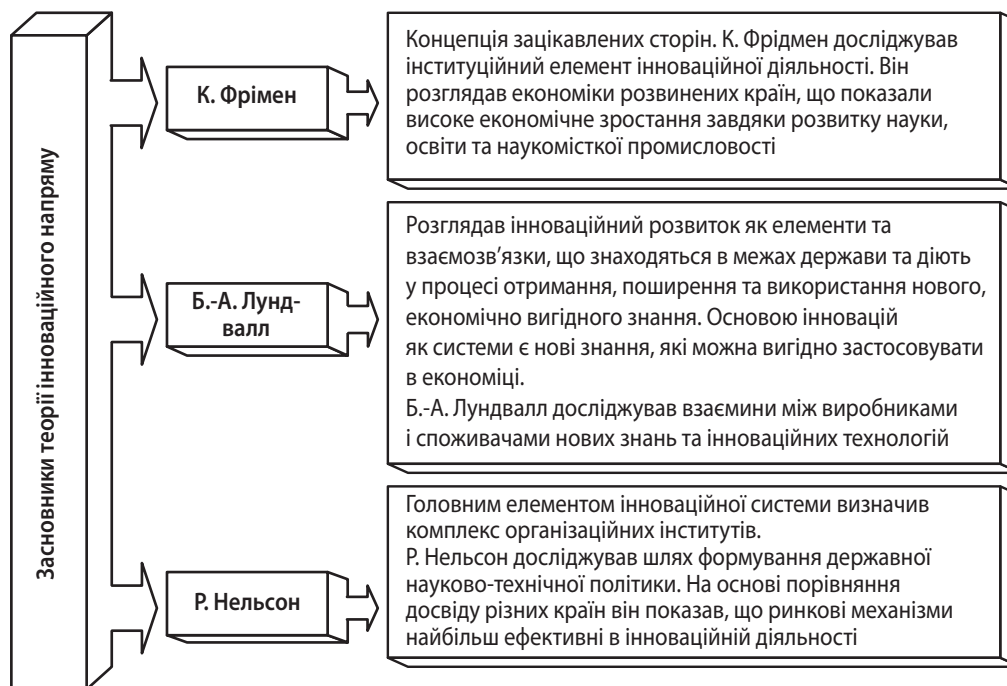

Рис. 1. Засновники теорії інноваційного напрямку та сутність їх теорій

- ✦ Полом Ромером (1955 р. – по теперішній час) і Робертом Лукасом (1937 р. – по теперішній час) – нова теорія зростання.

Основою теорії економічної динаміки Й. Шумпетера є створення цілісної системи поглядів, що пояснює в рамках єдиної та послідовної концепції нові явища й процеси.

Й. Шумпетер вважав, що фази зростання можуть перериватися негативними фазами більш коротких циклів, що накладаються на основну модель. Зменшення тривалості хвиль він пов'язує зі зниженням потенціалу нововведень, зменшенням прибутку, збільшенням кількості банкрутств, у результаті яких відбувається остаточне прибирання із виробничого апарату застарілих елементів [7; 8; 13].

Й. Шумпетер розглядав ринковий механізм в епоху «великого бізнесу» як плідну взаємодію сил монополії й конкуренції, що базуються на нововведеннях. Він стверджував, що в реальності на ринках існує «гібрид» моделей «чистої монополії» та «чистої конкуренції». Разом з тим Й. Шумпетер відзначав, що конкуренція не завжди є ефективною, переважно вона супроводжується недоцільним використанням ресурсів, деформацією попиту тощо.

Інноваційні нововведення утворюють основу конкуренції нового типу, яка розширює економічні процеси під тиском «творчого руйнування», що прискорює зміни безпосередніх умов формування витрат виробництва, цін, якості товарів тощо.

Динамічну конкуренцію, засновану на зниженні витрат виробництва й підвищенні якості продукції за рахунок нововведень, Й. Шумпетер називає ефек-

тивною конкуренцією, яка є потужним стимулом розширення обсягів виробництва, зростання продуктивності праці, зниження цін, розширення асортиментів продукції.

Заслуга Й. Шумпетера полягає у формуванні комплексної теорії динаміки розвитку економічної системи як основного елемента політики економічного зростання, що є підґрунтям для проведення інноваційної політики як на рівні окремих підприємств, так і в рамках національних економік.

Сутність концепції розсіяного знання Ф. Хайека полягає в тому, що як економічна реальність, так і людський інтелект має тенденцію до постійної зміни, перманентно еволюціонує. На думку вченого, ринкова економіка формується та розвивається в результаті інноваційного еволюціонування людей.

Ним визначено, що теоретична модель економіки будується дослідником на суб'єктивній селекції окремих елементів дійсності, відповідно, ця модель не може дати дійсно істинних наукових знань про економіку, які б не залежали від досвіду та погляду дослідника.

Такий характер формування та розвитку не створює можливості для людей, які продукують інновації, цілеспрямованого впливати на глобальні процеси змін.

Ринкова економіка розвивається відповідно до своєї власної внутрішньої логіки, зумовленої формуванням людей керуватися своїми практичними знаннями, втіленими у звичках. Практичні знання, що використовуються підприємствами, у більшості

випадків має інформацію, яка «розсіяна» і «швидко втрачає свою значущість».

Ф. Хайек стверджував, що будь-які дії несподіваного характеру можуть «підірвати» механізм розвитку ринку та паралізувати господарську систему в цілому. Свідомий контроль над господарським життям, будь-яка економічна політика, націлена на отримання певних результатів, неможлива, оскільки вона не може оцінити та використати той масив знань, який необхідний для успішної реалізації ринкового розвитку.

Втручання в ринковий порядок з метою його реформування або вдосконалення, незалежно від того, якими намірами керувалися особи, посягаючи на цей порядок, може мати лише руйнівні наслідки. Ринковий порядок, відмічає Ф. Хайек, розвивається на основі власної внутрішньої логіки, не маючи нічого спільного з морально-етичними нормами, які відстоюють представники тих чи інших соціальних верств і класів, вимагаючи «великої справедливості», тобто більшої рівності в розподілі доходів і майна [7; 11; 13].

Д. Норт визначено, що підприємства діють у просторі, який створюється конкретними інституційними обмеженнями, що дозволяє побачити взаємодію між правилами гри та поведінкою її учасників. За умови, якщо підприємства спрямовують свої зусилля на непродуктивну діяльність, це означає, що інституційні обмеження створили таке середовище, яке заохочує саме таку діяльність. Зокрема, окремі країни бідні тому, що їх інституційні обмеження визначають таку систему винагород і стимулів за економічні чи політичні дії, що не заохочує до продуктивної діяльності [8; 11].

Своїми дослідженнями Д. Норт довів, що головною функцією створених людьми інституцій (законів, постанов, угод, прав власності тощо) є економія трансакційних витрат, і вони всі разом утворюють інституційну структуру економіки та суспільства. Разом з тим, створені людьми інституції не можна відчутти, побачити і навіть виміряти.

Інституції, за Д. Нортом, можуть бути формальними і неформальними (рис. 2).

Д. Норт трактує, що етапи розвитку інституційної структури є «переломним моментом в економічній історії». Перший етап розвитку пов'язано з неолітичною революцією, яка відбулася 8–10 тисяч років тому і привела до виникнення держави; другий етап пов'язаний з революцією, яка відбулася у другій половині XIX століття і привела до фундаментальних змін в економічній системі в результаті розширення ринку та структурно-організаційних змін.

Д. Норт обґрунтовує тезу, що крім інституцій (ради, регуляторні агентства, церкви, асоціації, школи, університети тощо), які створюють «правила гри», в суспільстві існують і «гравці» за цими правилами – підприємства. Правила потрібно відрізнити від гравців, правила мають визначати те, як ведеться гра, а мета команди, що грає за цими правилами, повинна поєднувати вміння, стратегію і взаємодію гравців, користуючись чесними засобами гри, але інколи їх дії бувають нечесними.

Неокласична модель економічного зростання Р. Солоу відображає дію більшої кількості факторів та повніше показує реальну картину економічного зростання, враховує такі чинники зростання, як запас капіталу (заощадження), приріст населення та технічний прогрес.

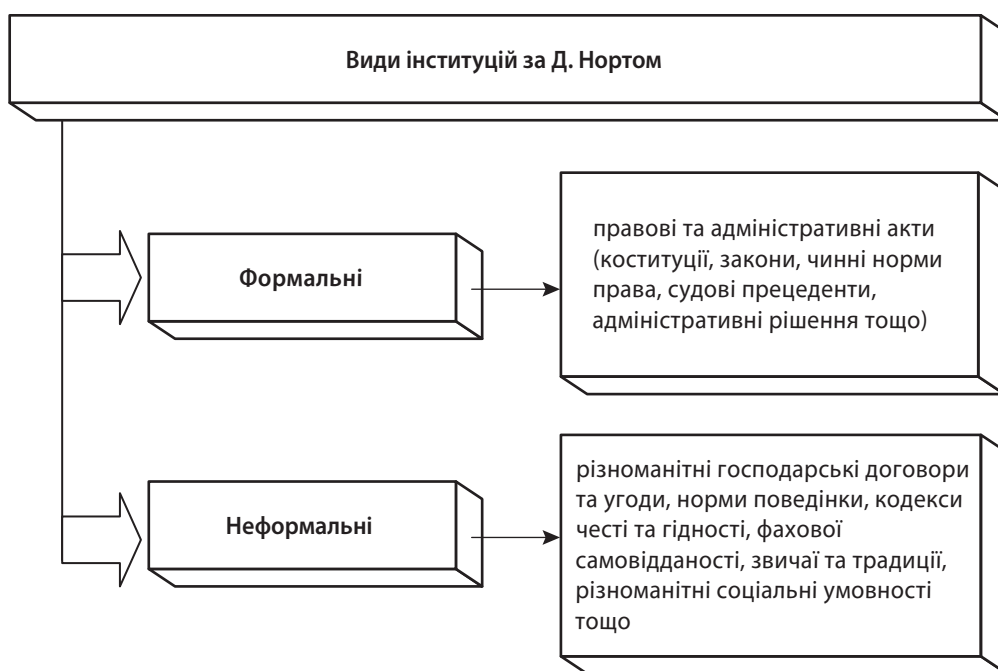

Рис. 2. Види інституцій за Д. Нортом

Жорсткий математичний аналіз неокласичної моделі економічного зростання показує, що довгострокове економічне зростання залежить не лише від накопичення капіталу та трудових витрат, а ще більше від технічного прогресу [8; 13].

Політика економічного зростання в моделі Р. Солоу може бути наведена в пасивному та активному варіантах (рис. 3).

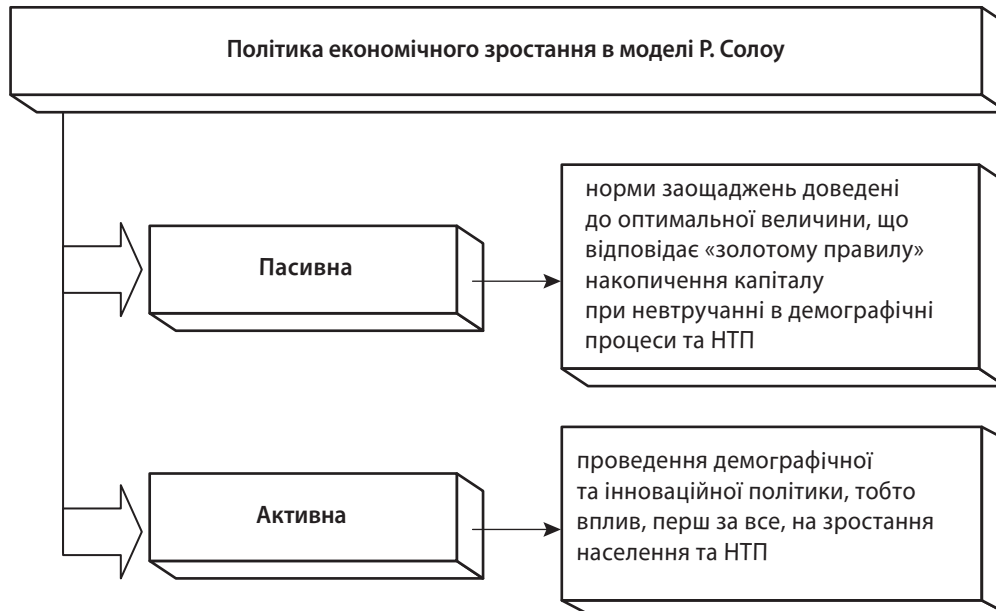

Рис. 3. Політика економічного зростання в моделі Р. Солоу

Р. Солоу залучив до моделі економічного зростання коефіцієнт капіталоозброєності праці та додатковий параметр, що характеризує розвиток технічного прогресу.

Новий напрям у теорії економічного зростання припадає на 1980–90-ті рр., коли науковцями П. Ромером і Р. Лукасом запропоновано враховувати вплив недосконалої конкуренції та оцінювати роль можливих змін норми прибутку, а головне – науково-технічний прогрес, який став розглядатися як ендегенний, що породжується внутрішніми причинами фактора економічного зростання.

У формалізованих економіко-математичних моделях П. Ромера і Р. Лукаса висунут гіпотезу про ендегенний характер найважливіших виробничо-технічних нововведень, заснованих на вкладеннях у НТП і в людський капітал. Відповідно до цієї гіпотези зростаюча віддача від цих інновацій дістається не тільки тим, хто їх здійснює, а й усьому суспільству [8; 13].

Кожен із засновників інноваційного напрямку пропонував своє бачення розвитку, акцентуючи увагу на окремих елементах і взаємозв'язках, хоча всі вони дотримувалися загальних методологічних принципів інноваційності підприємств (рис. 4), а саме: знання відіграють особливу роль в економічному розвитку;

конкуренція є головним фактором економічної динаміки, в основі якої лежать інновації; інституційний контекст інноваційної діяльності прямо впливає на її зміст і структуру.

У вітчизняній літературі відзначаються такі основні характеристики інноваційності підприємств, як:

- ✦ системний характер (сукупність особливим чином взаємодіючих елементів);

- ✦ інституціональний аспект (вплив існуючих у суспільстві формальних і неформальних інститутів на темпи та масштаби розвитку інновацій);
- ✦ поширення нових знань і технологій (головна функція розвитку інновацій).

З початку 90-х років ХХ століття концепція інноваційності починає використовуватися в дослідженнях, проведених міжнародними та вітчизняними підприємствами, у рамках політичних програм окремих держав тощо.

У даний час концепція інноваційності отримала широкий розвиток у вітчизняній і зарубіжній науці за такими основними напрямками:

- ✦ різні підходи до визначення і типології інновацій;
- ✦ дослідження у сфері розвитку інновацій, понятійного апарату, державної інноваційної політики;
- ✦ дослідження динаміки інноваційних процесів;
- ✦ аналіз інновацій на рівні підприємств;
- ✦ розробка моделей науково-технічного прогресу та врахування чинників, що характеризують інтелектуальну та інноваційну діяльність при побудові макроекономічних виробничих функцій;
- ✦ розробка моделей економічного зростання з урахуванням інноваційної діяльності;

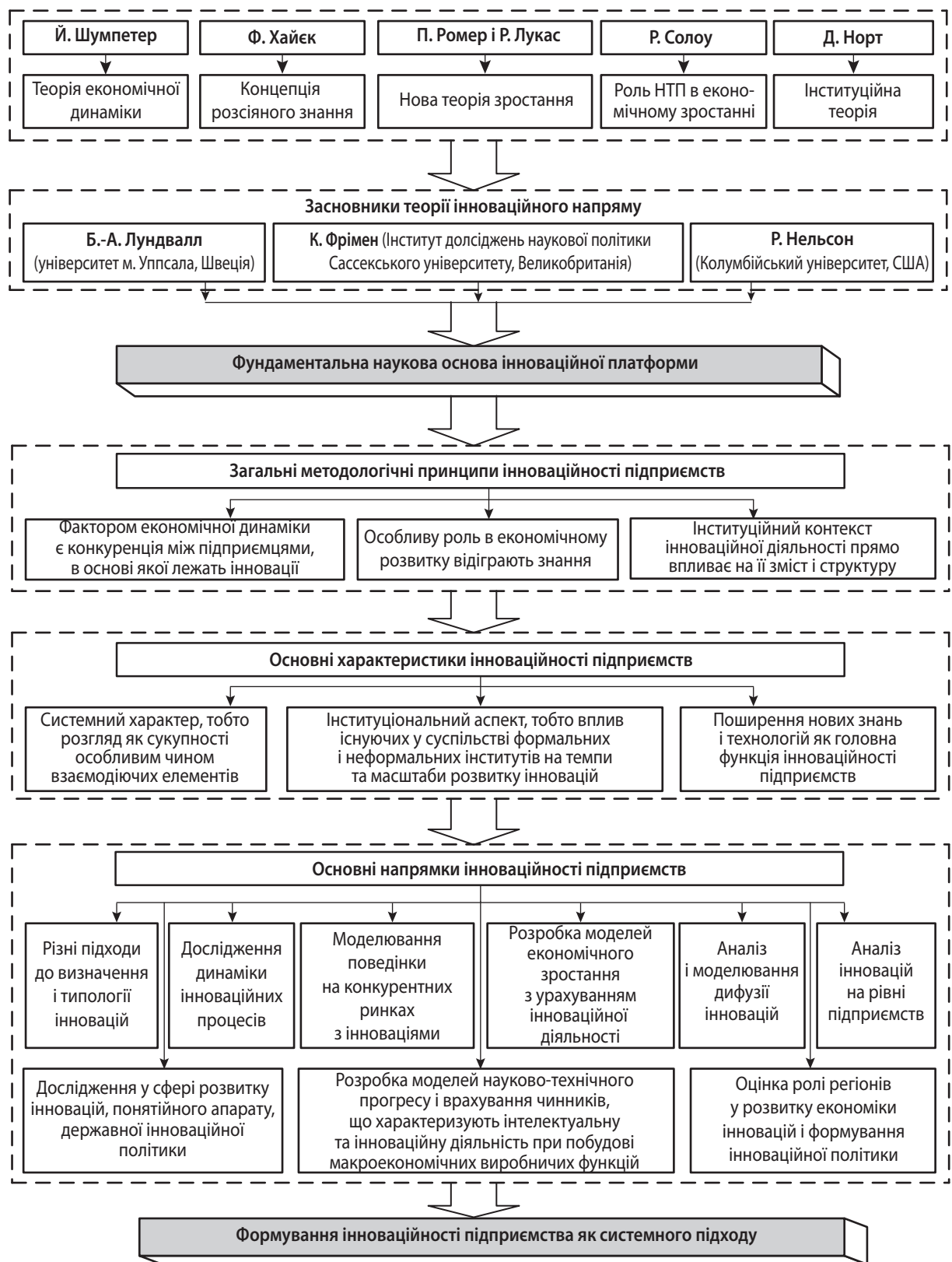

Рис. 4. Фундаментальна наукова основа формування інноваційності підприємств

- ✦ аналіз і моделювання дифузії інновацій;
- ✦ моделювання поведінки на конкурентних ринках з інноваціями;
- ✦ оцінка ролі регіонів у розвитку економіки інновацій і формування інноваційної політики.

ВИСНОВКИ

На основі проведеного дослідження можна стверджувати, що фундаментальною науковою основою формування інноваційності є наукове підґрунтя, яке формувалося протягом більше ста років, під

впливом різних факторів. Але, незважаючи на те, що кожним з науковців було зроблено значний вклад у розвиток інноваційності, еволюційність цього розвитку вимагає постійного продукування нових креативних поглядів для активного розвитку не тільки підприємства, країни, але і світової економіки в цілому, шляхом залучення інституціональної структури, креативного мислення персоналу та розвитку науково-технічного прогресу. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Богуш Л. Г. Підходи до формування стратегії розвитку туристичної індустрії в Україні. *Туристично-краєзнавчі дослідження*. 2004. Вип. 5. С. 135–155.

2. Данько М. І., Дикань В. Л., Калініченко Л. Л. Підвищення інвестиційно-інноваційного потенціалу промислових підприємств залізничного транспорту в умовах інтеграційних процесів : монографія. Харків : УкрДАЗТ, 2010. 167 с.

3. Ільницька Г. Я. Формування фінансово-економічного механізму управління підприємством. *Науковий вісник Українського державного лісотехнічного університету*. 2004. Вип. 14.7. С. 291–294.

4. Міщенко А. П. Стратегічне управління : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. 366 с.

5. Прохорова В. В., Проценко В. М., Чобіток В. І. Формування конкурентної стратегії підприємств на засадах інноваційно-спрямованого інвестування : монографія. Харків : УПА, 2015. 291 с.

6. Прохорова В. В. Економічний розвиток підприємства: теоретико-методологічний аспект : монографія. Харків : УкрДАЗТ, 2010. 523 с.

7. Словник іншомовних слів / за заг. ред. О. С. Мельничука. Київ, 1974. 776 с.

8. Словари и энциклопедии на Академике. Энциклопедический словарь экономики и права URL: http://dic.academic.ru/contents.nsf/dic_economic_law/?f=0JzQldCW0JQ=&t=0JzQmNCd0Jg=&nt=232&p=5

9. Тридід О. М. Організаційно-економічний механізм розвитку підприємства : монографія. Харків : ХДЕУ, 2008. 364 с.

10. Циглик І. І. Внутрішній економічний механізм підприємства : навч. посіб. Івано-Франківськ, ІМЕ, 2000. 104 с.

11. <https://uk.wikipedia.org/wiki>

12. Freeman R. E. *Strategic Management: A Stakeholder Approach*. Boston, 1984.

13. Економічний словник. URL: <http://abc.informbureau.com/html/oaidess>

REFERENCES

Bohush, L. H. "Pidkhody do formuvannia stratehii rozvytku turystychnoi industrii v Ukraini" [Approaches to formation of strategy of development of tourist industry in Ukraine]. *Turystychno-kraieznavchi doslidzhennia*, no. 5 (2004): 135-155.

Danko, M. I., Dykan, V. L., and Kalinichenko, L. L. *Pidvyshchennia investytsiino-innovatsiinoho potentsialu promyslovykh pidpriemstv zaliznychnoho transportu v umovakh intehtratsiinykh protsesiv* [Increase of investment-innovative potential of industrial enterprises of railway transport in the conditions of integration processes]. Kharkiv: UkrDAZT, 2010.

"Ekonomicnyi slovnyk" [Economic Dictionary]. <http://abc.informbureau.com/html/oaidess>

Freeman, R. E. *Strategic Management: A Stakeholder Approach*. Boston, 1984.

Illytska, H. Ya. "Formuvannia finansovo-ekonomichnoho mekhanizmu upravlinnia pidpriemstvom" [Formation of financial and economic mechanism of enterprise management]. *Naukovyi visnyk Ukrainського derzhavnoho lisotekhnichnoho universytetu*, no. 14.7 (2004): 291-294.

Mishchenko, A. P. *Stratehichne upravlinnia* [Strategic management]. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury, 2004.

Prokhorova, V. V. *Ekonomicnyi rozvytok pidpriemstva: teoretyko-metodolohichni aspekt* [Economic development of the enterprise: theoretical and methodological aspect]. Kharkiv: UkrDAZT, 2010.

Prokhorova, V. V., Protsenko, V. M., and Chobitok, V. I. *Formuvannia konkurentnoi stratehii pidpriemstv na zasadakh innovatsiino-spryamovanooho investuvannia* [Formation of competitive strategy of enterprises on the basis of innovation-oriented investment]. Kharkiv: UIPA, 2015.

"Slovari i entsiklopedii na Akademike. Entsiklopedicheskiy slovar ekonomiki i prava" [Dictionaries and Encyclopedias on the Academician. Encyclopedic Dictionary of Economics and Law]. http://dic.academic.ru/contents.nsf/dic_economic_law/?f=0JzQldCW0JQ=&t=0JzQmNCd0Jg=&nt=232&p=5

Slovyk inshomovnykh sliv [Dictionary of foreign words]. Kyiv, 1974.

Trydid, O. M. *Orhanizatsiino-ekonomichni mekhanizm rozvytku pidpriemstva* [Organizational and economic mechanism of enterprise development]. Kharkiv: KhDEU, 2008.

Tsyhlyk, I. I. *Vnutrishnii ekonomichni mekhanizm pidpriemstva* [Internal economic mechanism of the enterprise]. Ivano-Frankivsk: ІМЕ, 2000.

<https://uk.wikipedia.org/wiki>